No 1835 **DE TIJD.** 1853

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ5,00; voor de buitensteden ƒ6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden,* enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 5 MEI.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ1,00 geplaatst; meer dan Zes regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

Uithoofde van den HEMELVAARTSDAG zal de *Tijd* Donderdag avond niet verschijnen.

AMSTERDAM, 4 Mei.

De bisschoppelijke hierarchie is zoo verre van eene overtollige *luxe* te zijn, dat zij voor de Katholieken eene onmisbare behoefte is. Intusschen men verwondere zich niet over deze en dergelijke beschouwingen van sommigen onder de Protestanten. Velen beoordeelen de Katholieke Kerk naar de protestantsche leer. Dewijl deze niets meer behoeft dan een predikant, die des noods ook nog zou kunnen gemist worden; zoo is het niet te verwonderen, dat menig protestantsch landgenoot, die van de Katholieke Kerk slechts weet, wat hem in schotschriften wordt gezegd, in het denkbeeld verkeert, dat, zoo als voor de Katholieken een pastoor dienstig is, gelijk een predikant voor de Protestanten, een Bisschop daarentegen geheel overbodig is. Wij hebben reeds gezien wat daarvan is, zonder zelfs aan te voeren de behoefte aan priesterwijdingen, en aan andere geestelijke bedieningen, die in de Katholieke Kerk noodig zijn, en niet dan door Bisschoppen kunnen worden verrigt.

Er zijn anderen, die de bisschoppelijke hierarchie niet slechts beschouwen als overtollig, maar zelfs daarvan spreken, als ware zij eene ongehoorde en onbekende nieuwigheid, die de Paus, men weet niet met welk boos inzigt, in Nederland invoert. Bij deze beschuldiging, die eigenlijk slechts geïnsinueerd wordt, behoeven wij niet lang stil te staan. Zij is in blijkbare tegenspraak met eene andere beschuldiging, die het bisschoppelijk bestuur als den voorlooper schetst van de Spaansche inquisitie, van de moordschavotten, van de Bartholomeus-nachten, en van allerlei soort van barbaarsche tooneelen van wreedheid en onmenschelijkheid.

Zou men inderdaad moeten bewijzen dat de bisschoppelijke instelling zoo oud is als de Kerk? Zou het waarlijk noodig zijn aan te toonen, dat de bisschoppelijke vorm der Kerk afstamt van Christus, die zijne Apostelen tot de eerste Bisschoppen der Kerk heeft gemaakt? Of is het feit niet voldoende, dat de Katholieke Kerk nooit in eene andere dan bisschoppelijke gedaante in de geschiedenis ontmoet wordt? Is dat niet zóó waar, dat zelfs de protestantsche afdeelingen, die buiten het Kalvinismus zijn in Engeland en Duitschland, schier overal den bisschoppelijken vorm hebben bewaard?

Of zou men welligt slechts beweeren, dat de bisschoppelijke hierarchie *in Nederland* eene nieuwigheid is? Wie dat mogt vooruit zetten, zou zich ongetwijfeld schuldig maken aan het verwijt, dat men ons ten onregte doet; zou slechts een klein gedeelte van 's lands geschiedenis nemen en 't overige verwerpen. Wien toch is het onbekend, dat de eerste Apostel van ons land, de H. Willibrordus, tevens ook de eerste Bisschop geweest is, wiens zetel door Paus Sergius te Utrecht is gevestigd? Wien is het onbekend, dat die zetel van Utrecht eene reeks van Bisschoppen [illegible] onverstoorde opvolging tot den tijd, dat zij gedurende den strijd tegen Spanje zijn verjaagd geworden?

Maar *sinds de reformatie* zijn dan toch Bisschoppen eene nieuwigheid in Nederland! — Ook niet. Nederland bezit reeds sints lang jansenistische Bisschoppen, die zich den titel geven van Aartsbisschop van Utrecht, Bisschop van Haarlem en Deventer; zoodat eene bisschoppelijke hierarchie, verre van in Nederland sinds de reformatie eene nieuwigheid te zijn, integendeel daar geacclimateerd is, en zelfs onder de Edelmogende Staten daar bescherming van den Staat heeft genoten. Dat zijn nu wel geene katholieke Bisschoppen, maar het zijn toch Bisschoppen in de volle beteekenis van het woord, zelfs naar de leer onzer Kerk, al is het dat zij geene jurisdictie bezitten, en het aan geen Katholiek geoorloofd is met hen in geestelijk opzigt omgang te hebben, veel minder gebruik te maken van de magt, die uit het bisschoppelijk karakter uitvloeit.

Maar *Roomsche* Bisschoppen zijn ten minste eene nieuwigheid *in Nederland!* — Ook al niet. Want vroeger en nu zijn herhaaldelijk Roomsche Bisschoppen *in partibus infidelium* hier gevestigd geweest, en bijaldien voorheen aan zulk een Bisschop het land is ontzegd, dan geschiedde zulks niet zoozeer om zijn bisschoppelijk karakter, dan wel om vermeende verstandhouding met het Spaansche Hof.

Maar in allo geval, laat de katholieke hierarchie eene nieuwigheid zijn in Nederland sinds de reformatie — wat zou daaruit volgen? Niet, dat zij ook nu nog moet worden geweerd; maar dat vroeger de vrijheid van godsdienst, die den voorvaderen ten lof wordt aangeschreven, zoowel jegens Katholieken als jegens andere protestantsche genootschappen, die van de Staatskerk afweken, veel te wenschen heeft overgelaten. Onder dat opzigt zijn die voorvaderen noch te roemen, noch ter navolging aan te bevelen.

De aanmerking is in deze dagen niet ongepast. Er wordt immers thans door sommigen op eene ongeoorloofde wijze met geschiedkundige herinneringen geschermd. Roemen zij de protestantsche voorvaderen, dan is het om uit te doen komen en aan te bevelen wat in hunne handelingen onverdraagzaam en afkeurenswaardig was. Spreken zij van het verleden der Katholieken, dan worden de Spaansche inquisitie, de Bartholomeus-nacht, de herroeping van het edikt van Nantes, de dragonnades uitgestald, niet om af te keuren, wat ook wij verfoeijen; maar om aan de ligt beweegbare menigte te zeggen: dat hebt gij van de Roomsche Bisschoppen te wachten.

Genomen, dat eenige katholieke Bisschoppen de hand hadden gehad in de wreedheden, waarmede men de volksmenigte thans tracht te verontrusten; heeft men dan het regt, om wat voorheen door eenige weinigen zou geschied zijn, thans aan allen toe te schrijven, als behoorde het tot hunne bediening, en als ware het daaraan onafscheidelijk verbonden? De kwade trouw is zonneklaar. Met gelijk regt zouden wij den Katholieken moeten toeroepen: Past op, want de Protestanten willen uwe kerken plunderen en uwe priesters vermoorden en verjagen, gelijk sommigen hunner voorouders gedaan hebben. Maar waarom het verledene opgerakeld? Waarom dat gedaan, wanneer men zelfs niet eens bij magte is te bewijzen, dat de katholieke Bisschoppen in de moordtooneelen zijn betrokken geweest, die men hun toeschrijft? De Spaansche inquisitie behoorde alleen aan Spanje. Gansch Europa was er vreemd aan. Het was eene politieke instelling, waaraan door den Koning eenige hooge geestelijken waren verbonden, die daaraan het voordeel hebben aangebragt, dat het misbruik, hetwelk van zulke politieke instelling kon worden gemaakt, zeer is verminderd en verzacht. Wie daarvan de bewijzen wil zien, gelieve te lezen de brieven daarover geschreven door den graaf J. de Maistre aan een Russiesch edelman. Wat de Bartholomeusnacht betreft en de herroeping van het edikt van Nantes, en de dragonnades — het waren politieke maatregelen, die de afkeuring van de Bisschoppen en Katholieken hebben gevonden, en die zij met ons verfoeiden. Alleen partijgeest kan aan de Katholieke Kerk en aan hare Bisschoppen toeschrijven wat haar vreemd is, wat zij laakt en wat zij schandvlekt. Gelijk het ook alleen partijgeest is, [illegible] landgenooten, die niets liever [illegible] verdraagzaamheid en vrede en in liefde naast hunne andersgezinde landgenooten te leven.

Onder de rubriek der *Tijdsomstandigheden* leest men in de aflevering van den *Katholiek* voor de maand April:

»Het is in ons vaderland niet nieuw, dat predikanten, om andersgezinden te onderdrukken, hunne godsdienstige zaak maken tot eene politieke zaak, door haar over te brengen op de straat, en zich met die opgeraapte magt werpen tusschen de geconstitueerde magten des lands; neen het is niet nieuw, dat, middelerwijl zij aldus handelen, op die wijze de tijdelijke orde pogen te beheerschen, en daar met der daad eene verandering bewerken, die de rust, 't bestaan zelfs des vaderlands bedreigt, — zij overal uittrompetten, dat degenen, om wier onderdrukking het te doen is, zich begeven buiten het geestelijk gebied, zich regten aanmatigen op het tijdelijke, en den Staat zullen voeren in het uiterste gevaar. Maar laat ons billijk zijn, laat ons erkennen, dat het ook geens-zins nieuw is, dat andere predikanten en een aantal Protestanten met hen, hulde doen aan hetgeen regtvaardig is, en wel verre van aan hunne mede-christenen eene vrijheid te willen ontrooven, op welke deze gegronde aanspraak hebben, edelmoedig den weerzin onderdrukken die onder het godsdienstig, ofschoon hier volstrekt niet geldend opzigt, natuurlijk in hen kon verwekt worden. Hun zij eere! hun onze welverdiende dank! We hebben ze vernomen die woorden hunner billijke verontwaardiging, waarmede zij deze beweging veroordeelden en verfoeiden, zij betuigden zich over het gedrag hunner medeprotestanten te schamen; en als eens de dag mogt komen, die in dezen bewegelijken tijd toch ligtelijk komen kan, dat de Protestanten in hunne wettige regten verkort wierden, dan — schrijver dezes zegt het met een bewogen gemoed, zullen zij het voorbeeld zijn dat hij zal navolgen.

»Wat maakt, om de benaming van den heer Tideman te gebruiken, dezen kruistogt tegen de Katholieken bijzonder gevaarlijk?

»De politieke orde is in Europa zeer onzeker. Zij is in eenen staat van beweging, waarvan men vroeger zelfs geen denkbeeld had, want de beweging zelve is daarin tot beginsel geworden, en wie thans van omwentelingen spreekt, spreekt helaas niet van dingen die buiten den tijd zijn.

»Er is geene mindere beweging op het godsdienstig gebied. Overal zijn de geesten voor of, tegen zekere godsdienstige beginselen in vlam geraakt, en het is inderder niet een ontijdig en ongegrond beweren, dat die nog slechts geestelijke ontvlamming eenen meer werkelijken en noodlottigen brand kan voortbrengen.

»Ons Vaderland kan zich natuurlijk aan die beide zoo algemeene bewegingen niet onttrekken. Zoolang echter de eene van de andere gescheiden bleef, was het gevaar, zoo er gevaar was, gering, en heerschte er eene gewenschte rust. De socialisten en oproermakers van professie, die ter voldoening hunner booze plannen ook in ons land rondreisden, erkenden dat het niet in opschudding te brengen was. Slechts ééne zaak, zoo was, naar toen verzekerd werd, hun besluit, slechts ééne zaak was daartoe in staat, en kon den van hen gewenschten brand ontsteken: de godsdienstijver. Welnu die fakkel is aangelegd. Het is aan eenige ijveraars gelukt, de politieke en godsdienstige worsteling, deze twee zoo magtige, meer dan ooit geweldige bewegingskrachten te vereenigen en er daardoor eene vaart aan bij te zetten, van welker snelheid wij een weinig gezien hebben, maar van welke wij nog niet kunnen berekenen, waarheen zij ons voeren zal.

»Deze slechts algemeene bemerkingen vinden nog meer grond in den bepaalden aard der beweging.

»Er is in de handeling der aanleggers [illegible] het volk, want dit is misleid — [illegible] dat van geen goeden wil getuigt. En daarom gesacht [illegible] Wat in 's hemels [illegible] Protestanten, dat de orde der geestelijke jurisdictie onder de Katholieken verandert, dat zij soms gehoord hebbende van eenen aartspriester van Utrecht, nu even veel of even weinig van eenen aartsbisschop van Utrecht zullen hooren? Ziedaar al den grooteren luister, waarmede de Katholieke Kerk in hunne oogen schitteren zal. Van tijdelijke magt of aanzien kan geen sprake zijn. In dat opzigt zal zij eer verliezen dan winnen, want des Pausen Internuntius had, als diplomaat, een politiek karakter, hetwelk bij zijn vertrek op de bisschoppen niet overgaat. Is dan die naam van bisschop iets zoo verschrikkelijks, en zou er nog meer voor den Paus te vreezen zijn, nu hij niet zelf door zijnen Internuntius tot alle geestelijke waardigheden benoemt en de Katholieken bestiert, maar Nederlandsche bisschoppen die taak vervullen? Maar, zoo zegt men, de vorm! maar de allocutie! — Welnu de allocutie? Wat is zij, van het hier alleen geldend standpunt beschouwd, anders dan eene preek van den Paus gehouden voor de Kardinalen, of zoo men wil voor de Katholieken, en wel eene preek, die schittert van gematigdheid wanneer men die vergelijkt bij de [illegible] die hier jaar in jaar uit op den gedenkdag der [illegible]

verdrag gehouden worden? Mag dan de Paus diegenen niet veroordeelen die de Protestanten zelven veroordeelen, beeldstormers en moordenaars der Katholieke Priesters? Hebben verre de meesten hunner de leer van Calvijn niet verlaten en soms met nog harder woorden verworpen dan door den Paus zijn gebruikt? Heden althans behoorde men van die toespraak des Pausen te zwijgen, nu een vloed van de schandelijkste schriften het land heeft overstroomd, in welke de Paus, en de godsdienst door twee vijfden der natie beleden, met de onbeschoftste en tergendste lasteringen overladen wordt.

»Niet minder blijkt de bewuste en opzettelijke wil ter onzer onderdrukking hieruit, dat het regt welk men zoo openlijk bestreden heeft en nog bestrijdt, duidelijk en klaar is; dat de vertegenwoordigers des volks het ten aanhoore van een ieder hebben erkend, niet nu alleen, maar toen de invoering van het bisschoppelijk bestuur lang te voren werd aangekondigd; ja, dat velen dergenen, die ons thans deze organisatie betwisten, haar met ons voor een zoo wezenlijk vereischte der Katholieke Kerk hebben verklaard, dat deze, bij gemis daarvan, verkeerde in eenen staat van verdrukking. Tot zoo ver is het gegaan dat een afgevaardigde, zijn naam is Gevers, den wensch heeft geuit, dat gelijk men de uitvoering eener wettig aangegane overeenkomst verschoven had, ook de uitvoering van een dubbel verkregen regt op de lange baan had moeten schuiven, en dezelfde mond te gelijk het regt van bijna de helft der natie, en den onwil om aan deze er het genot van te schenken, beleden heeft.

»Maar om het revolutionaire en verderfelijke der beweging in te zien, zij bovenal opgemerkt, dat het hier niet eene of andere ondergeschikte wet, maar de Grondwet, en weder van die wet den positieven grondslag betreft. Te vergeefs hebben sommigen met behulp van ellendige sophisterijen de menigte trachten diets te maken, dat de Grondwet zelve, de plaats gehad hebbende organisatie niet toeliet. Hadde men de miskenning der Grondwet niet bedoogd, de vrees voor eene verandering dezer ware zoo algemeen niet geweest. En om van de verraderlijke insinuatien in de aanspraak van den predikant Ter Haar te zwijgen: waarom, indien het de Grondwet niet gold, heeft nu laatstelijk de nieuw benoemde minister van Hall de pligtige verzekering gegeven, dat die Grondwet zal blijven en gehandhaafd worden? Het is een feit, een onloochenbaar feit: dat men tegen het gewigtigste wat er in die Grondwet te vinden is, in den vorm van adressen aan den Koning, een oploop verwekt heeft onder de menigte; dat die adressen onderteekend zijn door duizenden vrouwen, dat niet alleen hier bazen hunne knechts, daar gezagvoerders hunne onderhoorige manschappen, ginds de diakens de van hen bedeelde armen ter onderteekening dier adressen wisten te noodzaken, maar dat men ze tot dat doel aan de nog schrijven leerende kinderen op de school heeft voorgelegd. Is dit niet eene verwarring van alle openbare en huiselijke betrekkingen, eene schandelijke wanorde om de grootste wanorde te doen doorgaan, dat is, de Grondwet te doen vertreden? Onder den bodem waarop wij staan, heeft men een afgrond gegraven; en wie zal dien dempen?

»Wij hadden meer, maar we zullen eindigen; dewijl wij in die laatste woorden reeds op de gevolgen gewezen hebben. De Katholieke kerkregeling is volbragt. Zij gaat om in een sfeer die door geweld niet te bereiken is. En dat zij zonder iemand te beleedigen of te hinderen met een paar woorden volbragt is, zou weder ten bewijs kunnen verstrekken, hoe ongerijmd het zij daarin eenige krenking van andersgezinden te zoeken. Maar hetzij men dan den Katholieken moeijelijkheden berokkene of niet: zij zullen er, *als Katholieken*, het minste door lijden. De rampen die men heeft opgeroepen zijn algemeener, bedreigen het gansche land; want de beweging is begonnen, *le branle est donné*." (1)...

De *Amsterdamsche Courant* blijft bij voortduring belangrijk uithoofde van de kurieuze artikelen, die ze dagelijks levert om het nieuwe ministerie te verdedigen en op te hemelen, en zijn blijvend bestaan, dat mogelijk toch nog wel twijfelachtig blijft, op te geven als van langen duur. Nadat de *Kerkelijke Courant* en de *Fakkel* gezegd hebben, de *Amsterdammer* is beter dan het *Handelsblad*, weet het ultra-ministerieele orgaan geen maat meer te houden en danst zij aan de hand der *Kerkelijke Courant* vrolijk rond, en vertelt alles wat het gehoord heeft terstond aan het publiek, even gelijk het kind dat het gesprokene in de huiskamer overbrengt naar de keuken, dikwijls zeer verkeerd en altijd ontijdig.

Zoo vindt men in het Nommer van 4 Mei een stukje getiteld: *De Koning is onschendbaar.* Er is voorzeker niemand die aan dit prerogatief des Konings twijfelt, of het moest de persoon, de schrijver van het artikel wezen. Ten minste er wordt eene redenering in opgezet over de betrekking van de kroon en het ministerie tegenover de Grondwet, die zoo verward in elkander zit, dat men tot de gevolgtrekking moet komen, dat de heer E. F. eigenlijk niet regt duidelijk heeft geweten wat hij wilde, toen hij over de onschendbaarheid des Konings ging schrijven.

Het afgetreden ministerie wordt nog eens lustig doorgehaald. Onder anderen wordt er gezegd, dat het in de Grondwet dingen gelezen heeft, die er niet instaan, b. v., »dat elke kerk zich met volkomen vrijheid kon regelen." En dit staat er niet in, zegt de heer E. F. Waarom niet? Omdat, dus luidt het vreemde antwoord, de Koning het er niet gelezen heeft, en ook »al de onderteekenaars der verzoekschriften niet, die toch ook allen geen grondwetschenners zijn." Dat zijn redeneringen die rijmen als hunrceelen! Al de onderteekenaars der verzoekschriften — een mooi troepje om in de Grondwet te lezen! De meesten van al die teekenaars weten niet eens dat er een Grondwet bestaat! Hoe gelukkig voor de faktiën, dat er zulke werktuigen zijn!

»Het adres der ministers van 17 April, dus leest men verder, plaatst den Koning in het licht van grondwetschennis. En toch — (let nu op) — is die grondwet vóór den Koning en tegen de gevallen ministers. Zij verklaren in hun adres, dat de grondwet *kerkelijke* vrijheid verleent, ONWAAR. Zij verleent vrijheid van belijdenis"....

»Wij behoeven niets te zeggen om de onderscheiding, hier gemaakt tusschen *kerkelijke* vrijheid en vrijheid van belijdenis, voor eene ongerijmdheid te verklaren. Ze loopt terstond in het oog. Maar wat nog meer in het oog loopt is de naïve bekentenis die er in ligt opgesloten. De bekentenis namelijk, dat, volgens het zonder voorbehoud in de *Amsterdamsche Courant* opgenomen artikel van E. F., het nieuwe ministerie zorg zal dragen dat voortaan de kerkelijke vrijheid, door middel van het wijzigen van eenige Grondwet-artikelen, zal belemmerd, beperkt, zoo niet geheel vernietigd worden en alleen geldend zal blijven voor de Gereformeerde Kerk.

Wij hadden waarlijk niet verwacht een der dubbelzinnige tiraden van het zoogenaamd ministerieel programma, zoo spoedig in het half-officieel orgaan op deze wijze gekommentarieerd te zien. Is dat eene onhandigheid van den *Amsterdammer*, of geschiedt het naar een kleinen wenk van zijnen lofsprekers? In ieder geval wij zijn er dankbaar voor, en betuigen erkentelijk, dat het ons niet ondienstig is te vernemen, wat wij *zwischen die zeilen* te lezen hebben.

Men leest in de *Belgische Emancipation* de volgende korrespondentie uit

Rotterdam, 28 April.

Zijn uw lezers verlangend om in den grond den geest te kennen van het ministerie 't welk thands de Hollandsche natie is opgedrongen! Zij behoeven dan slechts te lezen het programma der beginselen door het ministerie aan het publiek ten beste gegeven, en 'twelk zeker door niemand een model van openhartigheid zal genoemd worden. De opmerkingen die wij zullen maken, mogen zij daarna aan het stuk ter toetste brengen.

Uit het gezegde dokument blijkt

I. Dat het ministerie zich verpligt rekende den Koning de ontbinding der Tweede Kamer voor te stellen, uithoofde van de spanning waarin zich de gemoederen bevonden. Deze beweegreden komt ons niet voor van zeer groot gewigt te zijn. Indien men opregte en loyale inlichtingen had gegeven, het lijdt geen twijfel of de gemoederen waren tot rust gekomen en de kalmte zou zich hersteld hebben. Maar het ministerie vreesde voor de Kamer te verschijnen: het heeft den moed niet gehad om zich bloot te stellen aan het onthaal dat hem verbeidde. Ziedaar de wezenlijke reden van de ontbinding der Kamer.

II. Dat het ministerie de Grondwet wil handhaven en ten uitvoer leggen; maar dat het omtrent zekere punten eene geheel andere uitlegging zal geven aan de konstitutie dan zijne voorgangers. De organisatie door den minister Thorbecke aan gemeente en provinciale besturen gegeven volgens de voorschriften der Grondwet, valt niet in zijn smaak. Het had er bij kunnen volgen dat het vast besloten heeft eene groote wijziging te geven aan de kieswet, door den census aanzienlijk te verhoogen. In de hoogere kringen maakt men er geen geheim van dat in het vervolg alleen de zeer bemiddelden aan de verkiezingen moeten deel nemen. Het wil voorts niets weten van het ontwerp van armverzorging, voorgesteld door den heer Thorbecke. Hierin nu heeft het geen ongelijk.

Maar, 'tgeen het zich boven alles voorstelt is dit, om aan de artikelen der Grondwet, die betrekking hebben op de vrijheid der eerediensten, eene geheel andere uitlegging te geven. Maar in wat zin? Hieromtrent bewaart men het stilzwijgen. Het wat het ten dien aanzien zegt, heeft het alleen naar een voorwendsel gezocht om het ministerie Thorbecke den vijand, dien men den voet heeft weten te ligten, niet slechts te berispen, maar zelfs te beleedigen.

Is zulk een gedrag niet waardig, en getuigt het niet van groote edelmoedigheid?

III. Dat het gezag des Konings, ten aanzien der godsdienstige vrijheid moet uitgebreid worden. Tot heden toe is dat gezag *repressief* geweest, maar voortaan zal het *preventief* zijn. De Koning moet aan de eerediensten de vrijheid laten, in zoo verre het hare inwendige aangelegenheden betreft, gelijk het ministerie 't noemt, maar de Koning moet de hand houden aan alles wat uitwendig zich vertoont. Met andere woorden, het koninklijk *placet*, door de Grondwet formeel afgeschaft »moet hersteld worden." Ziet gij den eerbied van het ministerie voor de Konstitutie niet verwonderlijk door deze woorden heen schijnen?

IV. Dat de regten der Katholieken, bepaaldelijk het regt op eene organisatie hunner godsdienstige aangelegenheden, geëerbiedigd moeten worden; maar dat van een anderen kant voldoening moet worden gegeven aan een groot deel der natie verontrust door het herstel der bisschoppelijke hierarchie. Dit deel der natie geen voldoening vindende in de vertoogen van het Nederlandsche gouvernement bij het Hof van Rome, heeft regt meer te eischen. Wat mag het dan meer eischen? Het ministerie geeft ons geen antwoord op deze vraag, en daardoor laat het een open veld aan de naauwelijks tot rust gekomen verbeeldingen, die niet in gebreke zullen blijven terstond dingen te eischen, die nooit verwezendlijkt kunnen worden. Dat zij voor 't minst niet verlangen dat er nieuwe onderhandelingen plaats grijpen met het Hof van Rome, opdat het terugkome op hetgeen is gedaan, overeenkomstig de regten aan de Katholieken van Holland bij de konstitutie gewaarborgd. Wat geschied is blijft. Wel kan men voor de Katholieken op nieuw het ter naauwernood gesloten tijdperk der vervolgingen, weder openen, maar geen magt ter wereld is in staat te vernietigen 't geen tot stand is gekomen! *Roma locuta!*

Behalve hetgeen we reeds opmerkten, volgt ook nog uit de lezing van het ministerieel manifest, dat het kabinet zich niet heeft uitgelaten over zijne wijze van zien met betrekking tot de handelsvrijheid. Men weet dat Holland aan dit sijsteem onverzettelijk vasthoudt; de heer van Hall is er altijd een verklaarde vijand van geweest. Zijn stilzwijgen over die quæstie is daarom nog al van beteekenis. Het staat ons vrij er uit op te maken, dat der handelsvrijheid hetzelfde lot boven het hoofd zweeft, als waarmede onze overige vrijheden bedreigd worden.

Dat zij gered worden door de naauwe aaneensluiting van konstitutionelen en Katholieken! Het ministerie schijnt het onmogelijke te willen beproeven om deze vereeniging te verbreken, van welke ons bestaan voor het naaste oogenblik afhangt. Van daar dat het ministerie de Katholieken te gemoet komt met allerlei kleine gedienstigheden en beloften, die echter tot niets verbinden. Maar dat ze zich herinneren het: *timeo Danaos et dona ferentes*, en alles zal nog niet verloren zijn. Het is waar dat er met de stembus in 't gezigt eene geduchte worsteling zal plaats hebben. De verkiezingen zijn bepaald daags na het Pinksterfeest, onverwijld nadat een zeker getal Protestantsche kiezers door een fiksche verkiezings leerrede zal gesticht wezen. Het is niet zonder bedoeling dat men de verkiezingen juist op dien dag heeft gezet. Maar zoo alle vrienden onzer openbare vrijheden hun pligt doen, dan zullen zij de overwinning wegdragen.

Men berigt ons dat onderstaand adres door een groot aantal der aanzienlijkste ingezetenen geteekend, is opgezonden.

Deventer, den 27 April 1853.

HOOG EDEL GESTRENGE HEER!

De ondergeteekenden, ingezetenen van Deventer, gevoelen zich gedrongen U dit adres aan te bieden tot betuiging hunner adhæsie aan de door U als staatsdienaar voorgestane beginselen, en hunner erkentelijkheid voor het door U als zoodanig verrigtte.

Met leedwezen zagen zij zoo geheel onverwacht een ministerie aftreden, waarmede zij zoozeer sympathiseerden en waarmede bijna geheel Nederland te vreden was of allengs bevredigd werd; een ministerie, dat, orde en regtvaardigheid handhavende, algemeene bloei en welvaart bevorderde en aan hetwelk de natie, behalve zoo veel andere voor het vaderland nuttige zaken, het tot stand brengen moget dank weten van onderscheidene belangrijke organieke wetten; een ministerie bij uitnemendheid geschikt om de innige verkleefdheid tusschen den geëerbiedigden Vorst en het volk steeds meer en meer te doen toenemen; een ministerie dat met roem een moeitevol tijdperk van organisatie heeft doorgebragt.

Het behoeft geen betoog dat zulk een ministerie kracht bezat en vele ondersteuning vond. Inderdaad het ministerie Thorbecke was sterk; uwe hevigste bestrijders zullen dit erkennen; alleen overdreven Godsdienstijver en daaruit ontstane opgewondenheid, die de ondergeteekenden met het oog ook op het belang van het vaderland betreuren, heeft deszelfs aftreding kunnen te weeg brengen. Uw ministerie is ontslagen, doch dat ontslag was eervol en ging gepaard met dankzegging voor bewezene

---

(1) Bij het afdrukken dezes ontvangen wij de met veel waardigheid geschreven brochure: *de Katholieke Kerkregeling in ons Vaderland*, door J. A. Alberdingk Thijm. Amsterdam, C. L. van Langenhuyzen. — Mogen deze hoogst tijdige bladzijden algemeen verspreid en veler verblinde oogen er door geopend worden!

diensten. Mogen deze woorden in de hooge maatschappelijke kringen formulier zijn! wij herhalen die woorden met een gemoed vol overtuiging. Wij noemen uwe loopbaan eervol en even belangrijk het door U gevraagde ontslag: gij hebt leven en ontwikkeling weten te geven aan die grondwet, aan wier daarstelling gij zoo veel deel hebt gehad en in welke niemand nog grove gebreken aanwees.

Gij hebt die Grondwet in milden zin, zonder eenige terughouding, willen uitvoeren en handhaven. Heb dank voor de groote diensten, die gij, ten minste in ons oog, aan Nederland hebt bewezen; heb dank voor de krachtige houding die gij tot aan het einde hebt bewaard: wil dien dank der ondergeteekenden ook overbrengen aan uwe ambtgenooten, die met u zijn afgetreden en met zooveel ijver en volharding met u hebben medegewerkt.

Intusschen is het onze overtuiging dat uwe staatkundige loopbaan hiermede niet geëindigd is, — de afgetreden staatsdienaar treedt zelden terug in zijn studeervertrek, hij is en blijft de eerste kandidaat van zijne partij, en zou dan de magtige partij in Nederland, de partij der grondwettelijke regten, de partij van orde en ontzag voor de wet, u, haren eersten kandidaat vergeten?

Wanneer gij dan te eeniger tijd, welligt spoedig, weder in het staatkundig leven moogt optreden, wenschen wij U, bij minder moeijelijkheden, die lust en kracht toe als steeds door U tot heil des Vaderlands zijn aan den dag gelegd.

Wat ons ook in de toekomst weggelegd zij, onze erkentelijkheid zal U bijblijven, en moge de zegen des Allerhoogsten nu en later op U en Uwe werken rusten.

Aan den Hoog Ed. Gestrengen Heer,
Mr. J. R. Thorbecke
te 's Haye.

Volgens de jongste berigten uit Rome is de Eerw. pater Roothaan, generaal der Societeit van Jezus, nog altijd in een diep lijdenden toestand. Hij kan niet een zijner ledematen meer bewegen. Zijne smarten werden alleen overtroffen door zijne geduld en onderwerping aan den wil Gods en zijn gedwongen geduld. Hij hoopt dat de maand van Maria een einde zal maken aan zijne zware beproevingen en dat de H. Maagd, welke hij zoo zeer heeft lief gehad en wier vereering door de Societeit van Jezus altijd is bevorderd, bij haren Goddelijken Zoon de gunst zal verwerven, die hem het vreedzamer verblijf der triomfeerende Kerk opent.

Z. M. heeft aan Dr. Nolet de Brauwere van Steeland, te Brussel, vergunning verleend tot het aannemen van de onderscheidingsteekenen der ridderorde van Hendrik den Leeuw, hem door Z. H. den Hertog van Brunswijk geschonken.

Z. M. heeft benoemd tot ontvs. der dir. bel. en acc. te Brunssum (Limburg) den heer W. F. G. L. van Teengnagell de Raad; te St. Annaland c. a. den heer H. G. Schröder; der dir. bel. in- en uitg. regten en acc. te Maassluis, tevens belast met de in- en uitklaring der zeeschepen, den heer H. Gerlings Jzn. Voorts heeft Z. M. den offic. van gez. 1ste kl. A. C. Buttelman, thans op non-aktiviteit, een pensioen verleend van *f* 900.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 3 Mei. Te Chamberij hebben ongeregeldheden plaats gehad, die echter geen staatkundig karakter schijnen te hebben. Ook was de orde spoedig weder hersteld.

— Sedert twee dagen is de weêrsgesteldheid te Parijs plotseling veranderd: op het gure regenachtige weder is een wezenlijke zomerhitte en eene brandende zonneschijn gevolgd. Volgens de centigrade-thermometer van den ingenieur Chevalier, was de hitte in de schaduw tot 21 graden geklommen.

— De *Constitutionnel* meldt, dat het Fransche oorlogschip *la Capricieuse* naar Shanghai gezonden is, ten einde de Europeanen aldaar ... in geval hunne veiligheid door den in die ... winnenden opstand tegen het Chinesche gouvernement mogt gevaar loopen.

MADRID, 29 April. De Kortes zullen in de maand Julij weder bijeenkomen.

ENGELAND.

LONDEN, 3 Mei. In de zitting van het Lagerhuis op heden is de eerste lezing van het budget des Heeren Gladstone aangenomen.

— Algemeen gispen de dagbladen de verwerping van de emancipatie der Israëlieten. Slechts een paar bladen uitgezonderd, die ook van meening zijn, dat juist de Christelijke godsdienst gebiedt, dat de Israëliet verstoken blijve van de regten en voordeelen, op welke ieder burger aanspraak mag maken, wordt het besluit van het Hoogerhuis algemeen afgekeurd.

— De opening van het gebouw der tentoonstelling te Dublin op 12 Mei zal met zeer veel praal plaats hebben. Niet minder dan 1000 vokale en instrumentale kunstenaars zullen zich bij die gelegenheid doen hooren.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 3 Mei. De Keurhessische kamer wordt zoo oneenig, dat men hare ontbinding elken dag te gemoet ziet. Van de zijde der ministerieele partij wordt zulks niet ongaarne gezien, daar vele leden der kamer tegen de geoktroijeerde konstitutie zijn, die aan hen ter goedkeuring zou worden aangeboden.

— De landdag van Keurhessen leverde op 30 April jl. het vreemde schouwspel, dat drie zijner leden werden vervallen verklaard van hun lidmaatschap. Tot voorwendsel zijn eenige gebreken in den vorm genomen, hoezeer de ware beweegreden de vijandschap is welke de ontslagen leden het ministerie Hassenpflug toedragen. (Met 22 tegen 19 stemmen werd het voorstel tot uitsluiting aangenomen.)

BERLIJN, 3 Mei. De Tweede Kamer heeft gisteren de gemeentewet voor Westfalen aangenomen; de stemming over de jagtwet in haar geheel, en de artikelsgewijze behandeling van het wetsontwerp op de verbrokkeling van grondeigendom zijn uitgesteld.

— Sedert 8 dagen zijn hier geruchten in omloop eener ministerieele krisis; deze geruchten missen echter allen grond.

WEENEN, 1 Mei. Z. M. de Keizer heeft eergisteren wederom de eerste openbare audientie verleend.

BELGIE.

BRUSSEL, 3 Mei. De *Vedette du Limbourg* zegt uit eene goede bron vernomen te hebben, dat de Belgische minister van openbare werken binnen de 14 dagen een wetsontwerp zou voorleggen aan de Kamers, betrekkelijk de te verleenen vergunning voor den aanleg van een ijzeren spoorweg van Maastricht naar Hasselt over Bilsen.

— De koning is gisteren naar Duitschland vertrokken, vergezeld van den hertog van Braband.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 4 Mei.

BEVALLEN (2 Mei): S. J. Janssen, geb. Brunjes, Z. — (3 Mei): M. A. M. Hammann, geb. Hageman, D.

OVERLEDEN (2 Mei): A. F. Musbach, 5 m. — (3 Mei): H. IJzer, 12 m.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		3 Mei 4½ u. gebl.	4 Mei 4 u.			gebl.
Nederl., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		63 15/16	63¾	a	63⅞	63¾
Dito Dito	3	74⅜	74⅜		74 7/16	
Dito Dito	4	93⅞	94¼		94⅛	94¼
O. I. Leening 1844	4	94⅛				
Amortis. Syndic.	3½	93¾				
Handel-Maatschappij	4½					
Aand. Rijn-Spoorweg						
Aand. Holl. S. M.						
Obligatien						
Belgie, Obligatien 1844		92½				
Cert. bij de Belg. Bank	2½					
Dito bij Rotsch. en Volksv.		52 15/16	52 15/16		[illegible]	
Frankrijk, Obligatien	3	74¾	75			
Spanje Nieuwe	1	24¼	23 15/16		24 1/16	23 15/16
Dito	3	47⅝	47¾			
Dito Binnenl. à 6/m.		43¼	43		43⅛	43
Coup. Bewijzen		7	6⅝		6¾	6 11/16
Amortisable Schuld		5⅝				
Portugal te Londen	5	41⅞	41⅛			
Dito Dito	4	39 7/16	39 3/16		39¼	39 3/16
Rusl. bij *Hope* 1798 en 1816	5	109	108¾			
Dito Dito 1828 en 1829		107¼	107¼			
Cert. bij d°. 1831 en 1833			97⅛			
Dito	4½	104⅝				
Dito bij *Hope*	4	92⅞	92¾			
Dito bij *Stieglitz en C°*		91¾	91⅜		91 15/16	
Dito bij id. 5de Serie	4	91⅝	91¼			
Cert. te Hamburg	5		73⅜			
Inschrijving in Assignat.	6		73¼			
Cert. van dito		73½				
[illegible]		86½				
[illegible]						
Dito met Lot. 500						
Amerika, Bank-Actien		[illegible]				
Pruissen, Aand. met Lot. R. 50						
Oostenrijk, Metalliek	5 pCt.	83¼	83⅛		83½	
Dito 1847	2½	43⅛	42 3/16		42 9/16	
Dito 1851	2½	43	42¾		42 11/16	
Dito 1849	5	93⅞	93 3/16		93⅝	
Ween. Bank bij *Goll en C°*			70¼			
Dito	4	70	93 13/16		93⅞	
Letter B	5	93⅞				
Aand. met Loting fl. 500						
Nieuwe dito fl. 250		407				
Napels, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt					
Brazilie te Londen 1824	5	99	99⅝			
Dito Leening 1843	5					
Dito £ 200						
Peru	5½					
Mexico Nieuwe	3	26⅞	26⅝		26⅝	26 7/16
Venezuela à £ 100	3½					
Grenada à £ 100	2	22¼				
Dito Uitgestelde		11⅛	11		11 1/16	
Ecuador à £ 100			4⅛			

Grieken 5 pCt. 7⅛, 3/16.

De markt was heden ten gevolge van verkooporders, welke zoo in Binnenl. als Buitenl. effekten bewerkstelligt werden, over het geheel flaauwer, inzonderheid geldt dit van laatstgemelden, Spaansche 1 pct., Oostenrijksche, Mexikanen, Portug. en 5 pct. Grieken.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m. *f*	56¼		Livorno	2/m. *f*	39½
„	zigt „	56⅝		Napels	„ „	81¼
Bordeaux	2/m. „	56		Petersburg	„ „	1,86
„	½/m. „	56¼		Weenen	6/w. „	32¼
Madrid	3/m. „	246		Augsburg	„ „	35⅛
Cadix	„ „	247		Frankfort	„ „	98½
Seville	„ „	243		Hamburg	2/m. „	35 1/16
Bilbao	„ „	244		„	zigt „	35¼
Lissabon	„ „	41½		Londen	2/m „	11,70
Porto	„ „	41½		„	zigt „	11,77½
Genua	2/m. „	46⅞		Rotterdam	„	½

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 3 Mei. Belg. leen. 2½ pc. —; 1840/1842 5 pc. 98⅝; 1848, 98⅝; Spanje 1—3 pc. 23¾; Binnenl. 3 pc. 43¼; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 86⅞.

PARIJS, 3 Mei. Fransche 3 pc. 81,35; id. 4½ pc. 103,85; Bank-Aktien —,—; Belg. 1840/42, 5 pc. —; 4½ pc. —; 2½ pc. —; Napels 5 pc. —,—; Spanje 1—3 pc. 24; Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. 43¼; Holl. 2½ pc. —; Piemont 5 pc. —,—; Portugal 4 pc. —; Romeinen 5 pc. —; Rusland 4½ pc. —; Metall. 5 pc. —.

LONDEN, 3 Mei. Cons. kont. 101 a —; op tijd 101 a —; Braz. 100½ a 100¾; 1829/39 100½ a 100¾; Den. 3 pc. — a —; 5 pc. — a —; Ecuad. 6 a 6¾; Gren. 23 a 24; Uitgest. 11¼ a 11½; Mexiko Nieuwe 27¼ a —; Peru 4½ pc. N. 88 a 89; Uitgest. 68 a 69; Rusl. 1822 5 pc. 119½ a 120½; (N.) 4½ pc. 103½ a 104½; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 39½ a 40½; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 24 a 24¼; 3 pc. 48 a 48½; Coup. cert. 6¾ a —; Passive — a —; Holl. 2½ pc. 65½ a 66; id. 4 pc. 96⅛ a —; Venez. 38½ a 39½; Uitg. 17 a 18; Wissel op Amsterdam *f* —.—; Grieken 1824 10¾, 11¼.

WEENEN, 3 Mei. Met. 4½ pc. —; 5 pc. 95; Bank-Actien 1496; Wissel op Londen 10.41; Zilver 8.

BERLIJN, 2 Mei. Schuldbr. 3½ pc. 93; Loten —; Rusl. Stiegl. 4 pc. 97⅝; Pools. 4 pc. 92; Loten fl. 500 92¼; Oost. Met. 5 pc. 89¼; Amsterdam zigt 143⅞g. id. 2/m. 142¾g.

HAMBURG, 2 Mei. Rusl. Cert. 5 pc. 103⅜; Oost. Met. 5 pc. 96; Spanje 1—3 pc. 23½; Binnenl. 3 pc. 40½.

FRANKFORT, 3 Mei. Met. 5 pc. 87⅝; A 5 pc. 87⅝; 2½ pc. 44½; Bank-Actien 1650; Darmst. Loten fl. 50 99¾; id. fl. 25 32¾; Badensche Loten fl. 50, 70¾; id. fl. 35, 40½; Nassausche fl. 25, 29; Holl. 2½ pc. 64⅛; id. 4 pc. 95½; Sardinische 44; Wissel op Weenen 110⅛.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 2 Mei. Aanvoer van Huiden van primo Jan. tot ultimo April 1852: 12757 O.-Indische, 125 St. Domingo, 1001 Maracaibo.

Van primo Jan. tot ult. April 1853: 19688 O.-Indische, 2676 Buffels.

Voorraad. Op ultimo April 1852: 1200 Oost-Indische, 125 St. Domingo, 657 Rio de la Plata, 1001 Maracaibo.

Op ultimo April 1853: 13430 Oost-Indische, 443 Buffels.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 4 Mei. Tarwe tot vorige prijzen met weinig handel: 129 ℔ Engelsche *f* 160.

Rogge prijshoudend: 120 ℔ Odessa *f* 184; 124 ℔ j. Donau *f* 190.

Garst in een doen: 108 ℔ j. Fransche *f* 165.

Haver zonder handel.

Boekweit als voren: 115 ℔ n. Fransche *f* 168.

Koolzaad. Oudermaatsch 84 ℒ. Op 9 vaten. Olie in Mei 61½; dadelijk 62; Sept., Oct. en Nov. ek. 62¼; April 63¼ ℒ. *Lijnzaad* een doen: 107/8 ℔ Egyptisch *f* 290. *Raapolie* op 6/w. *f* 35½; Vliegend *f* 35½; 1e. Sept. ek. *f* 36; Oct. *f* 36¼; Nov. *f* 36¼; Dec. *f* 36½. *Lijnolie* op 6/w. *f* 30¼; Vliegend *f* 29¾. *Hennepolie* op 6/w. *f* 37½. *Raapkoeken* per 1040 st. *f* 66, 68. *Lijnkoeken* per 104 st. *f* 9, 12.

ROTTERDAM, 3 Mei. Tarwe. 134/2 ℔ witbonte Poolsche *f* 300; 164/2 ℔ n. Hoogl. Kleefs. *f* 320. — Rogge. 142/2 ℔ Fransche *f* 200 en 142/2 ℔ nieuwe Archangel ... *f* ...

SCHIEDAM, 3 Mei. Gerst. Verkocht 143/2 ℔ Koersche *f* 202 kont.; 141/2 ℔ Riga *f* 178 6/w. — Moutwijn *f* 15.25; Jenever *f* 18.75; Amst. Proef *f* 20,—, per ... de belasting.

ANTWERPEN, 3 Mei. *Koffij.* Er zijn gedaan 200 b. Brazil.

Granen. Rogge gevraagd voor konsumptie, de prijzen souteneeren zich wel.

LONDEN, 2 Mei. *Ruwe Suiker.* Naar *Vreemde* is veel vraag voor uitvoer tot gesouteneerde prijzen. *Geraffineerde.* In Gestampte gaat weinig om tot onveranderde prijzen.

Koffij. Native Ceylan met weinig omzet. Nieuwe 46 s. 6 d. a 47 s. Plantage wordt op volle prijzen gehouden.

Talk ferm. Fijn Y C 47 s. 6 d. a 47 s. 9 d.

LIVERPOOL, 2 Mei. *Katoen.* Er zijn gedaan 8000 b. De markt is ferm.

SCHEEPSTIJDINGEN.

HAVANA, 14 April. Het schip Antje, Kapt. Ruyten van hier naar Amsterdam vertrekken, is uit zee teruggekomen, hebbende op Salt-Key gezeten.

UITGEZEILD:

TEXEL, 3 Mei. G. C. Fischer, Anna Maria Wilhelmina, Batavia. - G. M. Gnodde, Antilope, Curaçao. - P. Franken, de Goede Verwachting, Saramacca.

HELVOET, 3 Mei. C. Poort, Amboina, Batavia, gesleept door de stoomboot Kinderdijk. - M. Schaap, Courier, Gibraltar.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 22en Februarij op 33° 50° Z. Br.. 7° 38° O. L. Gelderland, kapt. van Oosteroom, v. Batavia n. Amsterdam.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BATAVIA, Alblasserdam, Pott: b. Rijst, 1000 Buffelhuiden, 3819 b. Bindr. Suermondt en Comp.; 100 leggers Arak, J. Melchers, te Schiedam; 153 matt. Kaneel, 50 k. Cochenille, 1760 st. Buffelhuiden, 8 k. Gom Benjoin, W. Bunge en Comp.; 4 k. Indigo, 105 balen Peper, 2 k. Gom Benjoin, 4 m. Kaneel, 1 k. Sigaren, Vink en Comp.; 1 k. Vruchten, A. van Hoboken en Zonen; 2 kranj. Suiker, 1 b. Koffij, C. van Ommeren; 595 kranj. Suiker, Order.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 4 Mei in lading naar:

Keulen H. Hoogeweg, de Hoop.
„ J. H. Wilson, Colln N°. 20.
Mainz W. Keller, Mainz N°. 1.
Duisburg C. Scholten, Hoffnung.
Manheim J. M. Kimpel, die Harmonie.
Weesel P. J. Balk, Vrouw Rebecca.
Dusseldorp & Neus J. Huibes, Niederrein N°. 7.
Ludwigshaven J. G. Fenster, Mehr Vergnügen.
Frankf. & Coblentz. J. van Dusseldorp, Frankfort N°. 16.
Urdingen & Ruhort C. Wansing, Geertruida.

AMSTERDAM, 4 Mei vertrokken:

Dusseldorp & Neus W. Wientjes, Niederrein N°. 1.

Rijnhoogte — ARNHEM 3 Mei 3 el 59 duim.
KEULEN 2 „ 14 vt. 2 „

ADVERTENTIEN.

(2848) Op heden overleed in den ouderdom van ruim 72 jaar, na voorzien te zijn van de H. H. Sacramenten der stervenden, aan de gevolgen eener kortstondige ziekte, mijne geliefde Echtgenoot JOHANNES HENDRIKUS STOOK, na slechts drie maanden door eene gelukkige Echt vereenigd te zijn geweest.

AMSTERDAM, 2 Mei 1853.

M. A. STOOK, geb. JASPER.

Eenige kennisgeving.

(2849) Brief van den heer GEERLING aan het **VERKOOPHUIS:**

Ik heb de Wormkoekjes, die door U verkocht worden, door verscheidene Kinderen laten gebruiken, en daarvan eene verrassende uitwerking gezien, zelfs bij de zoodanigen, die vroeger te vergeefs andere wormdoodende middelen gebruikt hadden. Ik schrijf u dit in het belang der lieve Kleinen, die somtijds zoo deerlijk met het *pulv. sem. santon.* geplaagd worden. Aan Kinderen beneden de 3 Jaren gaf ik 's morgens een half Koekje; die van 3 tot 6 Jaren liet ik er een nemen, ik zag daarvan de beste gevolgen, zonder eenige nadeelige nevenwerking waar te nemen, en gevoel mij verpligt dezelve algemeen aan te bevelen.

Ik ben enz. A. M. GEERLING,

URK, 15 April. *Heel- en Vroedmeester.*

Een Doosje van deze **WORMKOEKJES** (Chocoladekoekjes) kost 40 Ct. in het **VERKOOPHUIS** en de bekende Dépots.

Een Tuinman van de R. K. Godsdienst, gehuwd, met 2 kinderen, van de beste getuigenissen voorzien, door omstandigheden, niet van hem afhangende, buiten dienst, wenschte zich gaarne geplaatst te zien. Adres bij Gebr. VAN LANGENHUYSEN te 's Gravenhage, letter M. (2845)

Men vraagt tegen 1°. October e. k. eene Fransche **GOUVERNANTE**, van de R. C. Godsdienst, in staat om twee Kinderen te onderwijzen. Tot nadere inlichting vervoege men zich met gefrankeerde brieven onder letter **I.**, bij den Boekhandelaar W. C. MELLINK, aan de Groenmarkt te Zutphen. (2830)

EEN KERK-ORGEL

van 10 Registers, tegen matigen prijs UIT DE HAND TE KOOP, te MEIR (PROV. ANTWERPEN), 3 Uren van BREDA. Adres bij den Eerw. Heer Pastoor te MEIR. (2836)

(2807) Heden is aan de inteekenaren verzonden:

DE 5e AFL. DER

GEKRUIDE ZIELESPIJS,

handelende over de *Bijzondere Openbaring Gods*, benevens een *Brief aan de Lezers.*

De *Zielespijs* vindt zoo grooten aftrek, dat weldra de 1e druk van alle aangebodene geregten zal uitgedeeld zijn. Het blijkt dus, dat dit *Volks Leer- en Leesboek over de Christel. godsdienst*, in eene behoefte voorziet, — want bij duizenden wordt dit boek met graagte gelezen.

De deelneming, tegen *f* 1.00 per jaar of 6 portiën, blijft opengesteld bij alle Boekh. en Postkantoren des Rijks, of bij den Uitgever.

ARNHEM, 18 April 1853. W. TH. MEIJER.

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN is van de pers gekomen:

WOORD

VAN EEN

EENVOUDIG BURGERMAN,

ZIJNE LANDGENOOTEN,

BIJ DE TEGENWOORDIGE AANGELEGENHEDEN.

Bij denzelven wordt met succes gedebiteerd:

DE DERDE DRUK VAN

DE KATHOLIEKE

KERKREGELING

IN ONS VADERLAND,

DOOR

J. A. ALBERDINGK THIJM.

Prijs 20 Cents.

De *Tweede Druk* van

TROUW.

EEN HULDEGROET

AAN ZIJNE MAJESTEIT

KONING WILLEM DEN DERDE

BIJ ZIJN BEZOEK VAN AMSTERDAM,

in Grasmaand, 1853,

DOOR

J. A. ALBERDINGK THIJM.

Je Maintiendrai.
's Konings wapenspreuk.

Prijs 15 Cents.

NB. De 1ste druk was gedagteekend 13 April.

KARDINAAL N. WISEMAN,

BEROEP

OP HET GEZOND VERSTAND EN HET BETER GEVOEL

VAN HET

ENGELSCHE VOLK,

BIJ DE

INSTELLING DER KATHOLIJKE HIERARCHIE

Prijs dertig Cents.

Het aangekondigde Zondagsblad: **DE GRONDWET VAN 1848**, zal onder dien titel niet verschijnen, uit hoofde er reeds sedert eenige dagen een *politiek dagblad*, onder bijna gelijken naam, het licht ziet. Het zal echter, gelijk bepaald was, worden uitgegeven, te beginnen met den 1sten Zaturdag der maand Junij e. k. en vervolgens elken Zaturdag onder den titel van:

DE WEEGSCHAAL,

POLITIEK VOLKS-ZONDAGBLAD.

Art. 165. Aan alle kerkgenootschappen in het Rijk wordt gelijke bescherming verleend.

Art. 166. De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten allen dezelfde burgerschapsregten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

GRONDWET VAN 3 NOVEMBER 1848.

't Is even onnoozel te spreken van een „protestantsche Staat", als van een „protestantsche kookkunst."

MACAULAY.

Geef den Keizer, wat des Keizers is, en aan God, wat Godes is. (Matth. 5.)

GRONDWET DER KATHOLIEKE GODSDIENST.

De wereld wordt bestuurd door tweeërlei gezag; het geestelijk gezag en het burgerlijk gezag. Beide zijn souverein, zelfstandig en onafhankelijk in de zaken van hunne bevoegdheid.

PAUS GELASIUS AAN KEIZER ANASTATIUS.

Ik zweer aan het Nederlandsche volk, dat ik de Grondwet van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven.

Ik zweer dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren;

DAT IK DE ALGEMEENE EN BIJZONDERE VRIJHEID EN DE REGTEN VAN ALLE MIJNE ONDERDANEN ZAL BESCHERMEN, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten ter mijner beschikking stellen, zoo als een goed koning schuldig is te doen.

„Zoo waarlijk helpe mij God almagtig!"

(12 Mei 1849) KONING WILLEM III.

INHOUD:

Een weinig christelijke politiek voor de behoeften van den dag. — Nadere kennismaking met de Grondwet van 1848. — Beknopte Kronijk der wereldgebeurtenissen — Archief van alle kerkelijke stukken, uitgaande van de Nederlandsche Bisschoppen. — Verdediging van den H. Stoel. — Merkwaardige uittreksels uit de periodieke pers in Nederland. — Kennismaking met katholieke vruchten van vreemden bodem. Bijzonderheden en voorvallen, waarin de hand der Voorzienigheid zigtbaar is; — Curieuse Regtszaken; — Boeijende, doch steeds nuttige en onberispelijke feuilleton-lektuur, waaronder bijzonder zal uitmunten:

DE JOOD VAN VERONA,

Eene schets uit de geschiedenis der jongste revolutiejaren in Italië, historische roman, door den Pater Jezuit, BRESCIANI.

De plotselinge aftreding van het ministerie-Thorbecke, niet minder dan de ongehoorde bestorming van den troon, om van daar, zoo mogelijk, de grondwettige godsdienstige regten der Katholieken te doen *inkorten*, heeft bij niet weinigen, zoowel Protestanten als Katholieken, omtrent de volledige en *loyale* handhaving der Grondwet van 1848 VREES VERWEKT. Eenige mannen, wien hun Vaderland en hunne Constitutionneele Regten boven alles dierbaar zijn, hebben begrepen, uit dien hoofde, de verkleefdheid aan de uit die Grondwet van 1848 voortspruitende regten meer en meer te moeten opwekken, en hebben, als het beste en zekerste middel om daartoe te geraken, besloten tot de uitgave van een *Politiek Volks-Zondagsblad*, onder den titel van: **DE WEEGSCHAAL**, hetwelk, door zijne minkostbaarheid, tot zelfs in de minst bemiddelde GEMEENTEN van ons Vaderland, waar zich Katholieken bevinden, zal doordringen.

Het *Volks-Zondagsblad* zal worden uitgegeven in dagblad-formaat en, met eene zeer duidelijke letter gedrukt zijnde, eene aangename en overvloedige lektuur opleveren. Men abonneert zich op het *Politiek Volks-Zondagsblad* voor niet minder dan 3 maanden, ad *f* 1,50 voor Amsterdam, en ad *f* 1,75, buiten Amsterdam door het geheele Rijk portvrij.

Abonnementen worden aangenomen door den Boekhandelaar J. BEERENDONK, Heisteeg te Amsterdam en verder bij alle Boekhandelaren en aan de Postkantoren door het gansche Rijk. (2850)

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.